

Свињски грип и драматизација болести

Пише: Френк Фуреди
среда, 29 април 2009 14:34

Нема ничег необичног у епидемији грипа. Сваке године на хиљаде људи умире од грипа и у нормалним условима, друштво је научило да се носи са том претњом. С времена на време, епидемија грипа претвори се у планетарну пандемију која однесе ужасан број жртава. Ипак, не постоје докази да ће се тзв. свињски грип, који је за сада однео релативно мали број живота, претворити у пандемију. Пре ће бити да се суочавамо са здравственом кризом која се претвара у моралну драму.

Иако је свињски грип релативно уобичајена опасност када је у питању гајење свиња, треба рећи да, за сада, здравствени инспектори нису пронашли заражене свиње нигде у Мексику. А зашто га онда зову "свињски грип?" Главни разлог јесте тај што је последњи сој грипа који је генетски подсећао на овај био пронађен код свиња. Но, то не значи да га морамо звати "свињским грипом". Израелски заменик министра здравља, Јаков Лицман, рекао је да у његовој држави неће прихватити овај назив, будући да јеврејски верници не једу свињетину. "Зваћемо га "мексичким грипом", казао је. Оно што Лицманов коментар показује јесте то да су име и представа коју стварамо о болести чврсто повезани не са науком, већ са културом.

Историја показује да начин на који људи реагују на кризу одређује утицај и значење те кризе. Људи не само да "трпе катастрофу", него се и уплићу у тај страхан или претећи догађај; некада му се прилагођавају, а некада извлаче наук и смисао из њега; некада се могу осећати изгубљено и збуњено услед кризе, али обично науче да преорганизују своје животе у складу са њом, понекад и на креативан начин.

У принципу, ми имамо све ресурсе и техничка средства која су нам потребна да се носимо са свињским грипом. У поређењу са претходним епохама, ми имамо прилично делотворан систем упозоравања и праћења, који дозвољава властима да предузму неопходне мере превентиве. Мада тренутно не постоји вакцина која може да спречи обољевање од овог соја вируса, постоје антивирусни лекови који су се показали успешним једном када се вирус закачи. Ипак, иако друштво поседује науку и технологију помоћу којих може да се супростави епидемији грипа, његови културни и морални одбрамбени механизми чине се slabим и угроженим.

Када је одбор за хитне случајеве Светске здравствене организације 27. априла 2009. подигао степен узбуне поводом свињског грипа са трећег на четврти степен (од могућих

Пише: Френк Фуреди
среда, 29 април 2009 14:34

шест), он је деловао према сценарију склепаном у првим годинама двадесет првог века. Од почетка новог миленијума, термин "пандемија" је постао уобичајен и све више се користи као оквир за изражавање глобалних паника и страхова. "Здравствене узбуне" претворене су у ритуале, кроз које нас предузетници страха подсећају, у квазирелигиозном маниру, да је истребљење људске врсте веома стварна могућност. Термини као што су "епидемија" и "пандемија" са све већом учесталашћу појављују се у новинама, а такође су ушли и у свакодневне разговоре.

Ово настојање да се опасности са којима се суочавамо увећају до ситуације у којој алармисти данас спекулишу о стотинама хиљада, милионима или чак милијардама жртава неке кризе или катастрофе. Чак и високо угледни часописи и медији делују немоћним да одоле искушењу ширења алармистичких сценарија са огромним бројем жртава. Чланак у Њу Сајентисту (New Scientist) од 5. фебруара 2004. упозорио је да би епидемија птичјег грипа, уколико се вирус буде преносио међу људима, могла да убије 1.5 милијарди људи. Драматизација птичјег грипа заиста је узела маха када је саопштење СЗО у децембру 2004. захтевало од свих нација да преиспитају своје стратегије за борбу против пандемије.

Како је у једној студији о кампањи страха поводом пандемије примећено "Подизање нивоа свести о пандемији изведено је стратешком употребом нечега што би се могло назвати 'заstraшујућим цитатима' у водећим научним часописима и саопштењима за штампу, затрашујућим статистикама, попут оне о хонконшкој пандемији из 1938. која је убила 30.000 Британаца и преко милион људи широм света, и заstraшујућим примерима из историје, као што су пандемије грипа из 1918. и 1997." [\[1\]](#) У овој важној студији под именом "Птичји грип: произвођење очекивања у међуодносу науке и медија" аутори су обратили пажњу на стратегију повезивања савремених епидемија грипа са историјским катастрофама, што је заузврат изнедрило атмосферу панике. У вези са недавном паником поводом претње птичјег грипа, запазили су да "премештање нагласка на пандемије из прошлости доприноси реторици страха тако што тренутно безначајну епидемију грипа оптерећује историјским значајем, чиме се маскира чињеница да је актуелни сој птичјег грипа за сада убио релативно мали број људи који су били у директном додиру са живином."

[\[2\]](#)

Све чешће, здравствени званичници звуче као да увежбавају своје улоге за неки филм катастрофе. Непрестано тврде да ћемо ускоро неминовно искусити једну смртоносну пандемију грипа, само зато што смо их искушавали у прошлости. "Велике епидемије обићу свет у сваком веку, и неминовно је да се бар једна деси у будућности", рекла је професорка Марија Зембон, вирусолог и начелник лабораторије за грип британске агенције за заштиту здравља. Још је додала да "никада не можемо бити сасвим спремни

Пише: Френк Фуреди
среда, 29 април 2009 14:34

за оно што ће природа урадити: природа је врхунски биотерориста". [3] Фаталистички поглед на неизбежну планетарну катастрофу проузроковану gripом чини се још злокобнијим тако што грип повезује са нашим страхом од тероризма. Водећи британски научник Хју Пенингтон, такође је повукао ову везу, када је 2005. године устврдио да је птичји грип "највећа претња људској раси" која "далеко превазилази тероризам; ово је природни тероризам".

[4]

Неизбежно, драматизација gripа дала је ветар у једра разним апокалиптичним причама о томе како вируси могу бити претворени у оружје и употребљени да се угрози опстанак човека. Овакве приче упозоравају јавност да би терористи могли да покушају да наше нације инфицирају птичјим gripом. Погледајте *Комисију за националну безбедност у двадесет првом веку* Института за јавна истраживања: у једном од њихових извештаја речено је да је претња од пандемијских болести попут сарса и птичјег gripа у сталном порасту, те да би, услед неадекватне припреме, "озбиљна епидемија болести или биотерористички инцидент у следећих осамнаест месеци могли да глобалну економију из озбиљне рецесије гурну у светску депресију." На линији са холивудским фанстастичним заплетима, овај извештај нас је позвао да замислимо могућност да терористи пазаре "гене који се користе за претварање постојећег и опасног патогена у још заразнији сој".

[5]

Раме уз раме са страховима од претварања вируса у оружје, интернет је преплављен гласинама о завери која је узрок актуелне епидемије свињског gripа. "Чудно је да се недавна епидемија свињског gripа појавила у Мексику баш када је председник Обама био тамо", пише један блогер, пре него што постави питање: "Да ли је још неке ово сумњиво?" А више него много људи одговара "Да". Теоретичари завере екстремне деснице описују свињски грип као "последњи биотерористички напад Новог светског поретка". У међувремену, левичарски конспирациони крсташи криве Републиканце и Конгрес Сједињених Држава због срезивања буџета фондова за превентиву пандемија који су део Обаминог подстицајног пакета. Активисти покрета за заштиту животне средине прст упиру у велике корпорације које масовно узгајају свиње. Изгледа да свако има своју верзију холивудског филма катастрофе, кроз коју може да удахне смисао епидемији gripа.

Чини се да је епидемија свињског gripа заразила нашу машту, дајући нашим свакодневним страховима облик и опипљивост. Требало би да свиње оставимо на миру и наставимо са животом.

(Чланак преузет из магазина "Спајкд"

<http://www.spiked-online.com/index.php?/site/article/6615/>)

[1] Nerlich, B. and Halliday, C. (2007) 'Avian Flu: the creation of expectations in the interplay between science and the media', *Sociology of Health and Illness*, vol.29, no.1, p.54.

[2] Nerlich, B. and Halliday, C. (2007) 'Avian Flu: the creation of expectations in the interplay between science and the media', *Sociology of Health and Illness*, vol.29, no.1, p.561

[3] Cited in [What a way to go](#) , *Guardian*, 14 April 2005.

[4] *Daily Express*, 4 March 2005

[5] [Commission on National Security in the 21st Century](#) , IPPR (accessed 1 December 2008)